

ROB 'T HART

VMX DOOR JAAP HUISMAN

Compromisloze architectuur

■ De jaren zestig terug in een ander jasje: Don Murphy en zijn VMX-team hebben de ruimtelijke beleving van die periode overgenomen. Het complex 3UP2DOWN, een woongemeenschap voor starters, heeft royale brede woonkamers met brede balkons.

Een van de favoriete gebouwen van de architect Don Murphy was het Maupoleum, het grauwe gebouw aan de Jodenbreestraat in Amsterdam dat in 1995 werd gesloopt, tot verdriet van Murphy. Veel Amsterdammers zullen er anders over denken, maar voor hem gaf het gebouw een heldere structuur aan de straat, meer dan het halfslachtige complex van de Hogeschool voor de Kunsten en het winkelblok dat er voor in de plaats is gekomen. Het Maupoleum, dat was het voorbeeld van de optimistische architectuur uit de jaren zestig, voordat de oliecrisis roet in het eten gooide.

Don Murphy (1966, Cork, Ierland, opgeleid aan het Berlage Instituut) is een aanhanger van de gebouwen uit die tijd omdat ze iets nieuws brachten na de Tweede Wereldoorlog: ruimte, licht, maat en schaal. Vraag Murphy naar zijn meest geliefde architecten, dan zal het antwoord geen verbazing wekken: Le Corbusier en Oscar Niemeyer, de architect die in de nieuwe hoofdstad Brasilia de positieve stemming van pakweg 1967 heeft omgezet in beton.

Logisch dat Murphy ook nu weer terugrijpt op het idioom van toen, al doet hij het net even anders. VMX, dat zijn de drie nu betekenisloze letters van zijn bureau waar een slordige zestien (jonge) mensen aan het tekenen zijn. 'We zijn wat overstaffed,' geeft hij toe, als we in de auto op weg zijn naar Den Bosch waar het blok 3UP2DOWN wordt opgeleverd. In 1995 begon Murphy zijn bureau, leefde jaren van subsidies van het Fonds voor Beeldende Kunsten en prijsvragen in binnen- en buitenland. Nu is het moment aangebroken om de jaren van sappelen om te zetten in incasseren. In december ging in Zaltbommel de hotel-multimedia-corrider open, een driedelig gebouw (hotel, kantoren, congressalen) dat hij met één gebaar tot een geheel samenveegde. Hij suggereerde zijn opdrachtgever een compleet glazen gevel. Hij kreeg een glazen gevel, waarin allerlei transparanties voorkamen. De twee blokken aan de Simon Stevinweg in Den Bosch zijn van een heel andere orde. Geen transparantie – hooguit een lichtkoepel in de topappartementen – maar een compromisloze omhulling

van zwart granoliet, dat je met een beetje venijn zou kunnen vergelijken met grofkorrelig asfalt. Bij regenachtig weer wordt het diepzwart, op deze lentedag is het grijszwart. Ter compensatie zijn de wanden van de loggia's en galerijen in een romige kleur geel gedompeld: te crèmerig vindt Murphy die liever de natuurlijke kleur van eternit had aangehouden.

Eigenlijk had VMX zullen bouwen aan de IJzeren Vrouw, een plas aan de oostkant van Den Bosch. Het bureau had in 1994 de European-prijsvraag voor jonge architecten gewonnen met een complex voor welgestelde senioren waarin het bestaande zwembad aan de plas zou worden opgenomen. De plas was zo vervuild dat VMX een andere plek kreeg toegewezen, aan de westkant van het station. Een paar sportvelden werden opgeofferd voor een compleet nieuwe opdracht: een woongemeenschap voor starters. Verkapte sociale woningbouw dus. Murphy is zichtbaar teleurgesteld als we bij het bezoek aan de woningen horen dat de huren boven starterniveau zijn: tussen de achthonderd en duizend gulden. Dat was met de woningbouwvereniging niet afgesproken. VMX moest beknibben op het budget om de huurprijs aanvaardbaar te houden. Het is onbegrijpelijk dat in een tijd van ongekende welvaart zo gierig moet worden gebouwd.

Aan het complex is dat niet zozeer af te

zien. Integendeel, de woningen hebben een interessante plattegrond (met werk-kamer), de brede galerij op de eerste etage noodt tot informele ontmoetingen en vooral de opzet overtuigt. 3UP2DOWN wil zeggen dat twee brede woningen op de eerste verdieping gecombineerd worden met drie smalle erboven. De topappartementen zijn vanaf de brede galerij bereikbaar. De begane grond wordt in beslag genomen door studio's voor gehandicapten, die de beschikking hebben over een terras aan het water. De plas wordt de komende maanden aangelegd.

Starters zullen er gezien de huurprijzen niet te vinden zijn, en een gemeenschapssfeer zal moeilijk gedijen, want de rolstoelgebruikers kunnen onmogelijk de eerste etage bereiken. Het lijkt de fout van de corporatie die het programma halverwege heeft omgegooid (er was op de begane grond aanvankelijk gedacht aan bedrijfsruimte).

De jaren zestig terug in een ander jasje: Murphy en zijn team hebben de ruimtelijke beleving van die periode overgenomen – waar vind je zulke royale brede woonkamers met brede balkons? Door de blokken schuin tegenover elkaar te plaatsen is die ruimtelijke sensatie ook buiten een feit. 3UP2DOWN met zijn regelmatige patroon van loggia's en melkgelazen balustrades ademt de rust uit, die in menige Vinexwijk ver te zoeken is. Meer is het niet, maar meer hoeft het ook niet te zijn.

3UP2DOWN aan de Stevinweg van VMX werd geopend op 24 maart. Hotel Zaltbommel werd in januari 2000 geopend